WORLD ZIONIST ORGANIZATION
ZIONIST SUPREME COURT

ההסתדרות הציונית העולמית
בית הדין הציוני העליון

בית הדין הציוני העליון **תיק מס' 34/3/04**

בפני כב' השופטים:

ד"ר משה בייסקי - אב בית הדין.

ד"ר אליהו וינוגרד – חבר בית הדין.

עו"ד יעקב רובין – חבר בית הדין.

1. תנועת העבודה הציונית
2. ברית עולמית של מפ"ם – מרץ
3. הסיעה החדשה

העותרות

נגד

1. ההנהלה הציונית
2. הפדרציה העולמית של הקהילות הספרדיות
3. בני ברית

המשיבות

נכחו בדיון:

מר אריה אזולאי ועו"ד לואיס דלמן– בשם העותרים.

עו"ד פרן ברניס, בשם המשיבה מס' 1.

מר יחזקאל זכאי ועורכי הדין יורם ארן ואריאל מלאכי, בשם המשיבה מס' 2.

עו"ד אלן שניידר ,בשם המשיבה מס' 3.

כן נכחה בדיון: השופטת (בדימוס) דניאלה וכסלר, פרקליטת ההסתדרות הציונית העולמית

החלטה

עו"ד יעקב רובין:

א. מבוא:

זו הפעם השנייה שאנו נזקקים לעתירה שעניינה פירושו של סעיף 5 פיסקה 4 (א) (אא) (4) של חוקת ההסתדרות הציונית הקובע לאמור:

"נציג של גוף יהודי בין ארצי לא ישתתף בבחירות למוסדות ההסתדרות הציונית העולמית ולא יצביע בעניינים של מועמדות".

עתירה קודמת, (34/2/02) הזהה כמעט לזו נושא דיון זה, ונדחתה על ידינו מן הטעם – שקבעו חברנו השופט וינוגרד:

"ללא טענה מפורשת בעתירה כי המשיבים 3.8 נתקבלו על ידי הגוף המחליט עם תנאים מגבילים וללא הוכחתה של טענה זו לא קמה עילה לעתירה".

אף כאן, לא מצאו העותרים לנכון למלא אחר הדברים הללו ולא הביאו ראייה כלשהי, כי "הגופים היהודים הבין ארציים", או מי מהם, נתקבל עם הגבלה כלשהי.

לא אבוא בטרוניה עם מחדלם זה של העותרים ולו רק מן הסיבה שמא הסתמכו הם על החזקה שאין "רשות הציבור מוציאה מתחת ידה דבר שאינו מתוקן" (חזקה שלעיתים מבוססת על בלימה) שכן נקבע בהוראה האמורה (סעיף 5 במשמע) כי:

"לא תציע ההנהלה לקבל כחבר גוף יהודי ארצי או בין ארצי, אלא אם נתמלאו התנאים הבאים"...

וההגבלה באשר לבחירות היא אחת מהן; יש להניח, איפוא, בהעדר ראייה לסתור, כי אכן אותו גוף נתקבל עם ההגבלה האמורה.

אלא שבין כה וכה, סברתי, וכך אעשה, כי ראוי ליתן פסק דין לגופו של עניין ולפרש בו, אחת ולתמיד, את סעיף 5 חנ"ל של החוקה למען יראו ויידעו ולא יזידון (הכוונה בהגשת עתירות נוספות בעתיד) עוד..

ב. טענות הצדדים:

בא כוח העותרים, מר אריה אזולאי עשה מאמץ רב וראוי לשבח בניסיון לשכנע כי ההגבלה האמורה אוסרת על כל גוף יהודי בין ארצי להשתתף בהצבעה כלשהי המתייחסת לחוקה חדשה המוצעת להסתדרות הציונית או שינוי בחוקה הקיימת, אשר עניינו שינוי המעמד של "הגופים היהודים הבינארציים", כאשר הוא הרחיב את טענתו ופרש אותה גם על הגופים "הציוניים הבינארציים"

באי כוח המשיבות, כל אחד על פי סגנונו, דחו פרוש זה של העותרות וטענו – אף הם באופן מכובד ומשכנע – כי לא זו כוונת הסעיף ויש לפרשו כמי שמטיל הגבלה על הבחירות עצמן ועל מועמדיהן.

ג. ההחלטה:

אם דעתי תשמע, אציע לחברי לדחות את העתירה ואלו נימוקיי:

1. דיברה תורה בלשון בני אדם וכל הקורא את הוראת סעיף 5 האמורה ואינו מבקש להוציאה מידי פשוטה, ימצא כי תכליתה של זו למנוע מגופים יהודיים בין ארציים להשתתף בבחירות למוסדות ולבעלי התפקידים. כל זה משום המעמד המיוחד שניתן לגופים אלו, אשר אינם משתתפים בבחירות להסתדרות הציונית, אלא מועמדיהם ומיכסתם נקבעו מראש.

2. אכן, מי שאינו משתתף בבחירות, אין הוא יכול, על פי ההגבלה האמורה, להיות בעל כוח הצבעה שעה שבאים לקבוע את הרכבם האישי של המוסדות ואישיותם של המועמדים, של הגופים אשר אכן השתתפו בבחירות.

3. סעיף 5 הנזכר לעיל קובע הגבלה לגבי המהות, אך אין לקרוא בו כל הגבלה באשר למיהות. לאמור, נאסר על הארגונים היהודיים הבינארציים להשתתף בהצבעה מיהם המועמדים שיכהנו במוסדות התנועה, אך אין לומר, בהעלם אחד, כאילו הוראה בו המטילה עליהם הגבלה כלשהי באשר להשתתפות בדיון ולהצבעה באשר למהותם של סעיפי החוקה החדשה (או באשר לשינויים שיחולו בחוקה הקיימת), שהרי לעניין זה תברים המה בהסתדרות הציונית לכל דבר ועניין. רכן, בכוונת סעיף 5 לקבוע, כי על פי החוקה הקיימת, חברותם של הארגונים היהודיים היא "בעירבון מוגבל", אך משעה שרואה ההסתדרות הציונית לחדש את פניה בחוקה חדשה – חברותם של הארגונים הללו ומעמדם זהה לאלה של האחרים. אם לא נאמר כך יימצא, כי חלקו של העם היהודי שכרת ברית עם הציונות, פיו ייסכר ולא יינתן לו להשמיע את קולו ולהשפיע בהצבעתו – על החוקה העתידה.

אשר לארגונים הציונים הבין ארציים, אלו נפקד מקומם ואינם נזכרים כלל בסעיף 5 האמור ועל כן ההגבלה, מטבעה, לא תחול עליהם; אך גם לו היו מוזכרים, הרי דין שווה להם ולארגונים היהודים הבינארציים.

4. מטעמים אלו חשבתי לנכון לדחות את העתירה, אך משום התקדים שאמורים אנו לקבוע לעניין פירושו הנכון של סעיף 5, לא מצאתי מקום לחייב את העותרים בהוצאות.

5. לסיום, מבקש אני להצטרף לדברי חברי הנשיא, ד"ר בייסקי בפסק הדין שניתנה בעתירה, קודמתה של זו שעלתה עתה על שולחן דיוננו, לפיהם ראוי הוא כי לא תרבינה מחלוקות בהסתדרות הציונית ושלום על ישראל.

יעקב טירקין, עו"ד
חבר בית הדין.

השופט ד"ר אליהו וינוגרד מסכים לכל האמור לעיל.

השופט ד"ר אליהו וינוגרד
חבר בית הדין

ד"ר משה בייסקי:

מסכים אני כי דין עתירה זו להידחות ולכך מספיק אם נפנה לנימוקים ששימשו לא מכבר להחלטת בית דין זה (בהרכב שונה) בתיק 34/2/02.

מאחר ונושא פירוש סעיף 5 פיסקה 4(א) 4 של חוקת ההסתדרות הציונית עלה במהלך ובהקשר לעבודת הוועדה להיגוי לחידוש חוקת ההסתדרות הציונית, מבקש אני להעלות כאן הערות מספר והגויים אשר מטרידים אותי זה מכבר ואף הרשיתי לעצמי להעלותם מעל במת שני הקונגרסים האחרונים, בדיוני הוועד הפועל הציוני ובהזדמנויות נוספות בפורומים אחרים.

במשך שנות כהונתי בתפקיד נשיא בית הדין הציוני העליון נוכחתי והגעתי למסקנה כי החוקה של ההסתדרות הציונית העולמית (להלן "החוקה") כפי שחוקקה בשנת 1959, ותוקנה מאז עשרות פעמים תוך נסיונות לתקן פגמים, התישנה ברבות השנים , והם בבחינת הטלאת טלאי על גבי טלאי ואין בה לענות לשינויים אשר חלו בעולם היהודי וכן במבנה בשטח בפדרציות הציוניות ברחבי העולם. ישובים יהודיים באירופה הכבושה הוכחדו בתקופת השואה וקהילות אחרות יצאו מאחורי מסך הברזל ונעשו חפשיות להצטרף לתנועה הציונית. גם התנועה הציונית עצמה השתנתה, ואין צורך לפרט.

מעיד אני על בית הדין כי בתוך הלבירינט הפרובלמטי הזה לא קל היה לעיתים לפתור בעיות וסכסוכים שהובאו בפניו מהפדרציות, בעיקר לקראת כל קונגרס ציוני, מה עוד

והחוקה והתקנות לביצועה אינן מותאמות אפילו מבחינה טכנולוגית לדרכי עריכת בחירות בכלים מודרניים – והתחליף הוא הסכמים ופיקציות; לדוגמא: מבין 37 פדרציות ציוניות בעולם, רק ב-3 מהן נתקיימו בחירות והוראות החוקה נותרו אות מתה במרביתן.

מצב זה הוא שהניעני כבר לפני שנים להציע כי תוקמנה 2 ועדות: האחת – שלאחר ברזרים, דיונים וביקורים בפדרציות תסכם ותציע מבנה חדש של התנועה הציונית העולמית, על עקרונות של השתייכות אליה, מחוייבות ההצטרפות, חבות כלפי התנועה ומדינת ישראל וכדומה נושאים הכוללים גם מוסדות מבניים ומשפטיים מרכזיים וכן בפדרציות.
הוועדה השנייה אליה התכוונתי היא ועדת ניסוח שתהא מורכבת בחלקה הגדול ממשפטנים לצרכי ניסוח ומתן צביון משפטי לחוקה חדשה שתוצע ותונח לעיון בפני הפדרציות ולוועד הפועל הציוני בסרם תאושר סופית.

כידוע מונתה רק ועדת היגוי אחת, ולמיטב ידיעתי כתב ההסמכה שלה מדבר רק על תיקונים לחוקה הקיימת; משמע כי ככל שתתעמק הוועדה לעשות מלאכתה כמיטב היכולת, יהיה זה טלאי נוסף על עשרות התיקונים שבוצעו ברבות השנים בחוקה ולא תמיד השיגו שלמות רצוייה לאור התמורות שחלו בעולם היהודי ובתנועה הציונית.

אין בכוונתי בהערותיי כאן למצות הרצוי ביתר פירוט ואסתפק רק להצביע על אנומליה אחת שלדעתי מזמן ראוי היה לשנותה יסודית בחוקה חדשה, בה ישונה מבנה ההסתדרות הציונית, יקבעו תנאים אחידים לחברות בה ותהיינה זכויות שוות ואחידות לכל, בלי להגביל זכות הבחירה וההצבעה לגבי גופים מסוימים.

שואל אני עצמי אם יש עדיין צידוק לאבחן בין גופים יהודיים בין ארציים וקביעת תנאים מיוחדים לאלה, ומה בינם לבין הארגונים הציוניים והבין ארציים. כי הרי פיסקה 4 (א) (אא)(3) קובע: "(3): סניפיו הארציים של גוף יהודי בין ארצי חייבים להצטרף לפדרציה הציונית בארץ הנדונה". ובל נשכח כי פיסקה (4) של סעיף זה (שבמחלוקת לפנינו) מורה כי: "נציג של גוף יהודי-בין-ארצי לא ישתתף בבחירות למוסדות ההסתדרות הציונית העולמית ולא יצביע בעניינים של מועמדות".

אנו גם יודעים כי יש גופים או ארגונים בעלי מעמד מיוחד (כגון הדסה, ויצ"ו) שלא כאן המקום לפרטם, וכן כי הקונגרס, ובתקופה שבין שני קונגרסים הוועד הפועל רשאי להחליט על פי הצעת ההנהלה, לקבל כחברים בהסתדרות הציונית העולמית גופים יהודיים בין ארציים כחבר בהסתדרות הציונית העולמית ולקבוע תנאים מיוחדים בדבר השתתפותם בקונגרס, בוועד הפועל ובמוסדות אחרים של ההסתדרות הציונית העולמית (פיסקה 4 (א).

ואכן במצב הקיים יש ארגונים וגופים בעלי זכויות מלאות לעניין הצבעה ובחירה בכל נושא, לצירים אחרים שזכויותיהם מוגבלות. ואכן לכל קונגרס מודפסים כרטיסי הצבעה בצבעים שונים לשני סוגי הצירים, מכעין כרטיס זיהוי לבל תהיה השגת גבול.

סברתי ועדיין סובר אני, כי באיחור רב כשרה השעה לבטל אנומליה זו ולא להחמיץ השעה ולא להסתפק בשינויים אד הוק לחוקה הקיימת, אלא להכין טיוטה חדשה, מודרנית שתחדש דמות ההסתדרות הציונית העולמית, ותהא פשוטה ככל האפשר לכל חלקי העולם היהודי.

לגוף העתירה: כבר נאמר בפתח הדברים כי גם אני בדעה כי דין העתירה להידחות.

ד"ר משה בייסקי

אשר על כן הגענו למסקנה כי יש לדחות את העתירה.

ניתן היום, כ"ד בחשון תשס"ה, ה- 8/11/04,

השופט ד"ר משה בייסקי
אב בית הדין

השופט ד"ר אליהו ויתקון
חבר בית הדין

יעקב רובין, עו"ד
חבר בית הדין.